

Õpiränne toetab kooli avatust

Erasmus+ üldhariduse valdkonna õpirände- projektid võimaldavad üldhariduskoolidel ja laste- aedadel taotleda rahastust õpiränneteks, et minna välisriiki (täienduskoolitus) kursusele, konverentsile, töö- varjuks või õpetama – kõike seda 2 päevaks kuni 2 kuuks. Kui varasemad Euroopa õpirände- projektid (nt Comenius) olid suunatud õpetajate individu- aalse arengu toetamisele, siis alates 2014. aastast on fookus muutunud ning õpiränded peavad olema seotud kooli pikaajalise arengukava või strateegiaga ja toetama kooli vajadusi.

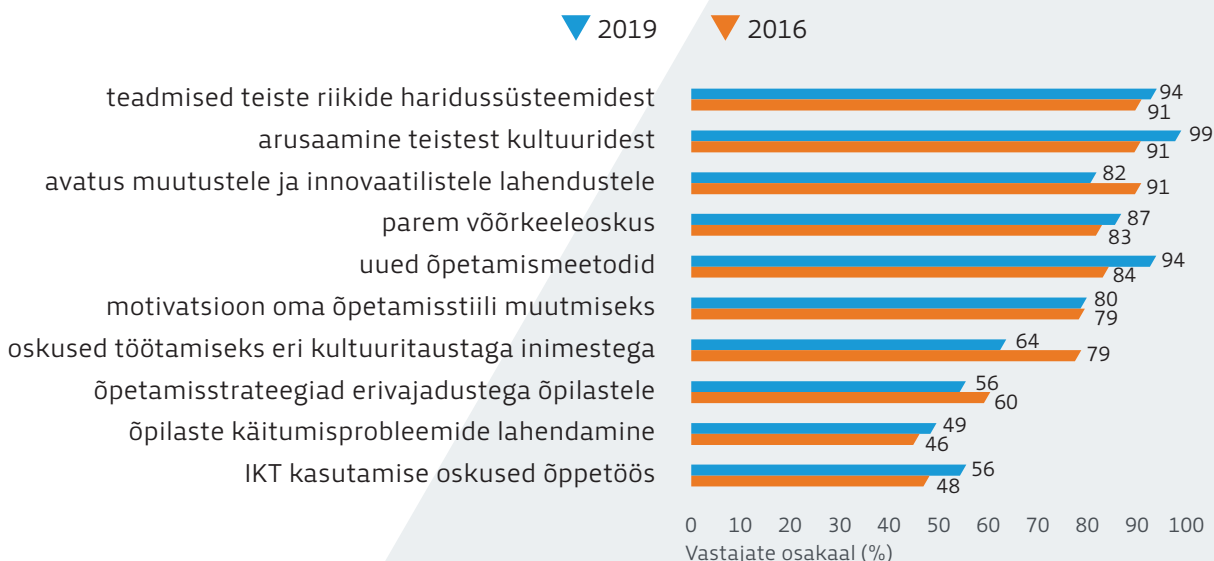
Erasmus+ rahvusvahelise uuringuga “**Õpirände mõju ja jätkusuutlikkus**” selgitati välja õpirände tulemuslikkus haridustöötajatele ja üldhariduskoolidele. Lisaks Eestile osalesid uuringus Leedu, Soome, Poola ja Saksamaa koolid. Uuringu käigus analüüsiti, kuidas tajuvad õpirände tulemusi direktorid, projektijuhid ja õpetajad. Andmeid koguti standardiseeritud küsitluse, intervjuude ja dokumendianalüüsi abil. Parimate praktikate (juhtu- mite) analüüsi abil selgitati välja, *missuguse kogemuse toovad koolid koju ja kuidas seda edaspidi rakendatakse*. Küsitluses ja intervjuudes osalesid 2014. ja 2015. aastal õpirändes käinud 23 Eesti kooli. Dokumendianalüüs põhineb 36 kooli ja lasteaia 2016. aasta taotlusvooru taotlustel ja aruannetel. Uuring viidi läbi kahes etapis – 2016. ja 2019. aastal.

Õpetajate hinnang õpirände tulemuslikkusele

Uuringu tulemused näitasid, et õpirändel oli suurem mõju õpetajate üldiste kompetentside arengule võrreldes didaktiliste ja ainealaste kompetentsidega. Kõige enam hindasid õpirändes osalenud õpetajad (u 90% vastajatest nii Eestis kui teistes riikides) kultuuridevahelise kogemuse omandamist – eelkõige paranesid teadmised teiste riikide haridussüsteemidest ning arusaamine teistest kultuuridest. Samuti leidsid õpetajad, et on pärast õpirännet muutustele enam avatud.

Kultuuridevahelise kogemuse omandamist hindasid kõrgemalt just staažikamad õpetajad, kes on koolis töötanud vähemalt 15 aastat.

Õpirändega saavutatud eesmärged ja võimalikke arenda- tud pädevusi hinnati sama metoodikaga nii vahetult pärast õpirännet, uuringu I etapis kui ka pikema aja möödumisel, uuringu II etapis (Joonis 1).

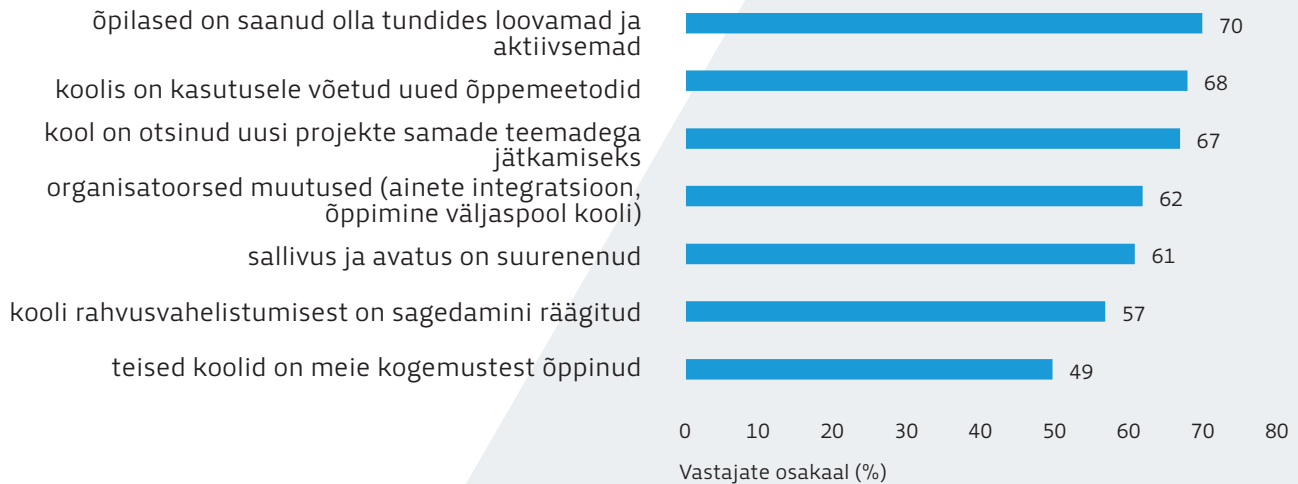
Joonis 1. Uuringus osalenud õpetajate hinnangud õpirändega omandatud teadmistele, oskustele, kogemustele (uuringu I ja II etapp)

Õpetajad hindasid kõrgelt õpirände vahendusel saadud väärtuslikke meeskonnatöökogemusi ning õpirändes osalemine suurendas nende rahulolu kooli ja tööga.

Küsimustiku täitnud õpetajatelt küsiti ka, *kas ja millised muutused on õpirändejärgset koolis toimunud*. Uuringu II etapi tulemuste põhjal saab välja tuua, et ligikaudu 70% vastajate hinnangul on õpirände järel koolis kasutusele

võetud uued õppemeetodid ning õpilased on seeläbi saanud tundides olla loovamad ja aktiivsemad (Joonis 2).

Positiivsena saab veel välja tuua, et enamiku vastajate hinnangul on õpirände teemadega koolis edasi tegeletud – 67% küsimustiku täitnute hinnangul on koolis aktiivselt otsitud uusi projekte samade teemadega edasi tegelemiseks.

Joonis 2. Uuringus osalenud õpetajate hinnangud õpirändejärgsetele muutustele koolis (uuringu II etapp 2019)

Millist kasu saab õpirändest kool?

Õpirände- ja strateegilise koostöö projektide kaudu saab kool suurendada **avatust**: eemärgiks ongi sageli vastastikutside sidemete loomine; õpirände puhul kohustuslik kogemuse jagamine on ka koolisisese ja piirkonnakoolide vahelise avatuse tõstmise motivaatoriks.

Õpirändes osalevaid koole iseloomustab:

- ▲ avatus muutustele
- ▲ pidev õppimine
- ▲ uute ideede rakendamine praktikasse
- ▲ kogemuste jagamine (nii koolis sees kui väljaspool kooli)
- ▲ hea meeskonnatöö ja koolikliima jne.

▼ *Rahvusvahelised projektid on osa meie koolikultuurist. Rändajatel tekib ühtekuuluvustunne, mis mõjub hästi üldisele rahulolule ja tööga rahulolule ning koolikliimale, see on palju laiem mõju kui üks meetod, mille keegi kaasa tõi. ▲▲*

Koolijuhtid töid kõige enam välja, et õpiränne aitab tõsta õpetajate **enesekindlust**, kuna õpetaja kogeb võrdlusvõimaluse abil oma oma pädevuse head taset.

Edukatele muutustele aitab kaasa koolijuhtide ja õpetajate positiivne suhtumine õpirändesse ja muutustesse koolis. Parimate praktikate (juhtumite) analüüsi põhjal soosivad kooli juhtkond ja õpetajad teistelt õppimist, välisriigi või naaberkoolide õpetajate, üliõpilaste küllakutsumist ja vastuvõtmist, samuti otsivad mujalt maailmast häid praktikaid ning kohandavad neid oma kooli jaoks.

Põhjalik ettevalmistus juba enne õpirände toimumist loob aluse ka tegevuste jätkusuutlikkusele. Küsimustiku andmete analüüsil selgus, et õpirände edukus on olulisel määral seotud ettevalmistava tööga – õpetajad, kes valmistusid õpirändeks põhjalikumalt, hindasid kõrgemalt saavutatud eesmärgid ning jäid oma õpirände kogemustega ka enam rahule. Analüüsi tulemuste põhjal tegi ettevalmistusi õpirändeks 89% õpetajatest.

Erasmus+ programmis taotleb individuaalse õpetaja asemel õpirännet kool. Selline põhimõtteline muutus tõi esile **vajaduse seostada kooli arenguvajadused ja õpetajate individuaalsed vajadused**. Seega on õpirände planeerimisel vajalik koolis kokku leppida, millisele konkreetsele kooli vajadusele võib õpirände aidata lahendust leida. Ühise vajaduse leidmiseks ja konkreetse õpirände eesmärgi sõnastamiseks on vajalik nii töötajatevaheline suhtlus kui õpirände võimaluste tundmine ning ühisosa läbi rääkimiseks on vaja leida aega.

Hea õpirändeprojekti koostamisel on oluline välja selgitada ...

... milline on see teadmus, mille saamiseks on antud hetkel kõige tõhusam just rahvusvaheline õppimisvõimalus?

Ühisosa leidmiseks on vaja selgust ja kokkulepet, millist pädevust või kogemust on koolil ja õpetajatel antud ajahetkel kõige rohkem vaja. Sageli võetakse projekti kirjutamisel aluseks arengukava, arvestamata, et ühe, suhteliselt väikesemahulise (mõnest päevast mõne nädalani kestva) õpirände abil saab õppida ja arendada vaid mingit väga spetsiifilist oskust, mida on vaja hiljem oma kooli või lasteaia vajaduste ja võimaluste järgi kohandada. Teisalt võib just õpirändeprojekti planeerimine ja kirjutamine olla ajend, mis sunnib analüüsima õpetajate olemasolevat kompetentsi ja küsima, mida kool (juhul) õpetajate kompetentsi kohta (tõenduspõhiselt) teab ja kus on n-ö kompetentsi defitsiit.

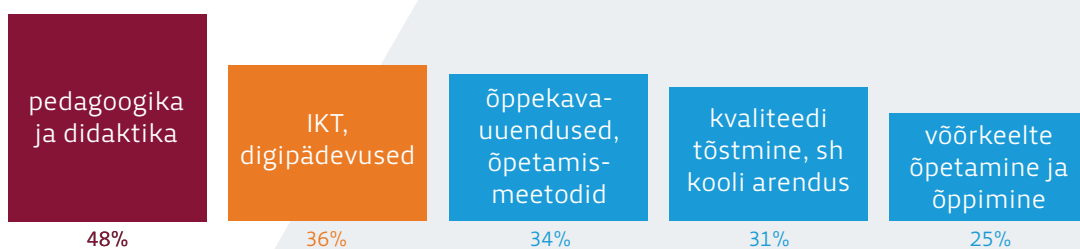
Analüüsist tulenevalt saab siis otsustada, milliste õpetajate õpirändele saatmine on koolile kõige vajalikum. Kindlasti peaks vaagima, kas pädevused, mida kool tahab

õpirände abil saada, võiks omandada ka Eestis? Eriti kui tegemist on täiendkoolituskursustega. Kui õpetaja läheks töövarjuks või ise õpetama, lisanduks väljakutse saada kogemus erinevas keskkonnas õpetamisest.

Uuringu dokumendianalüüs tõi välja ühe taotlustes levinud kitsaskoha, nimelt, et õpirändeplaan tehes ja projekti kirjutades tuleks koolidel tähelepanelikult mõelda vajaduse sõnastamisele ja selle sidumisele konkreetsete õpetajate õpiplaanidega. Õpirände teemadest on olnud väga populaarne digipädevused ja IKT vahendite kasutamise õppimine, kuid avalikes aruteludes toodi murekohana välja mitmeid teisi teemasid, näiteks erivajadusega lapse õpetamine.

▼ Kooli arengukava on vaja "tõlkida" n-ö visioonist igapäevaste probleemide tasandile. ▲▲

Eesti õpirändeprojektide seas on eelistatud järgmised teemavaldkonnad:

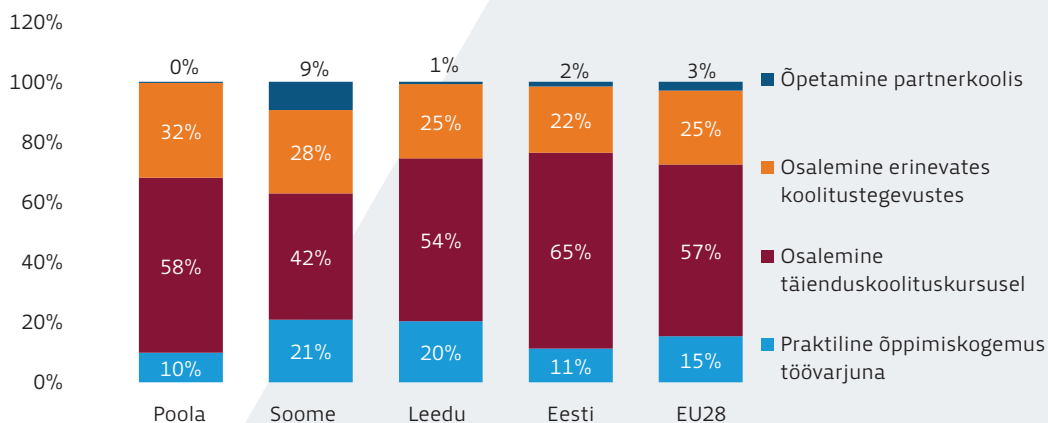

... millised on kõige tõhusamad õppimisviisid?

Õpirände kolme võimaliku vormi hulgast (täiendkoolituskursustel osalemine, töövarjuks käimine või ise õpetamine) hindasid õpetajad töövarjuks ja õpetamas käimist üldiselt efektiivsemaks kui vaid kursustel osalemist. Nii töövarjuks kui ka õpetama minek võivad jääda partnerite

puudumise taha, kui koolil ei ole eelnevatest projektidest häid partnereid. Pikaajalisele koostöökogemusele toetudes on kergem minna töövarjuks või õpetama, sest vajalikud kontaktid on juba olemas. Samas ollakse väga rahul ka täiendkoolituskursustega, mis sisaldavad teise riigi haridus-asutuste külastamist. Kursused on kõige lihtsamini kättesaadav formaat, mis tekitab kõige vähem ebamugavusi, lisakohustusi.

Erasmus+ osalenud üldharidustöötajate õppimisviisid 2014-2018

Allikas: webgate.ec.europa.eu

... millised on need õpetajad või see õpetaja, kes võiksid vajaliku teadmuse n-ö koju tuua?

Paljudel koolidel tuleb otsustada: kas õpirändesse on kasulikum saata õpirände osas motiveeritud õpetajad; need, kellele on selle kooli antud arengufaasis võtmeotsus või need, kes ise väga minna ei taha, kuid kelle puhul on rahvusvaheline kogemus hädavajalik?

Uuring näitas, et õpirändesse lähevad kõige meelsamini ja kõige enam võõrkeelte õpetajad, kellele on kontakt mingi võõrkeele ja -kultuuriga hädavajalik ning kelle jaoks ei ole võõrkeeles rääkimine keeruline.

Õpetajad ise leidsid, et julgem on minna õpirändesse koos kolleegiga, eriti kui koos lähevad palju reisinud ja vähe või üldse mitte reisinud õpetaja, aga lisaks saab juba õpirände ajal arutada, mida ja kuidas nähtust saab oma koolis kasutama hakata.

Õpetaja kultuurilise kogemuse laiendamine on väga oluline lisaväärtus, kuid see ei tohiks olla õpirändeprojekti peamine eesmärk.

Kui paljud ja millised koolid Erasmus+ õpirände- projektides osalevad.

Erasmus+ osalemisaktiivsus näitab, et Eestis on pikaajalise rahvusvahelise kogemusega koolid, kus on enam kui pooled õpetajad osalenud rahvusvahelises õpirändes ja

koolid, kus õpirändeprojektide rahastamist pole taotletud ning kus rahvusvaheline kogemus üldiselt on väike.

Nii uuringu dokumentide analüüsis kui intervjuudes paistsid teiste hulgast silma pikaajalise väliskontaktide kogemusega koolid ja spetsiifilise profiiliga koolid (nt erivajadustega laste koolid). Selgus, et spetsiifilise profiiliga koolid oskavad selgemalt määratleda valdkonda, kus oleks vaja kompetentsi koguda, olgu selleks siis integreeritud keeleõpe (LAK-õpe), erivajadustega laste õpetamine, kaasav haridus vms ning neil olid juba olemas koostöösuhted kindlate välispartneritega. Pika õpirändekogemusega koolidel on suurem võrgustik, koostööd välispartneritega on taotlustes kirjeldatud konkreetsemalt ja see ei piirdu vaid õpirändega.

Kõige keerulisem oli leida aega ühisosa läbi rääkimiseks, et selgitada välja kooli ja õpetajate **ühised arenguvajadused** õpirände võimalustest lähtuvalt.

Eestis on saanud Erasmus+ õpirändetoetuse **137 üldharidusasutuse** 233 õpirändeprojekti, mille vahendusel on saanud võimaluse osaleda õpirändes ligikaudu **1450 inimest**. Toetusesaajatest moodustavad 77% üldhariduskoolid, 16% lasteaiad ning ülejäänud 7% seas on huvikoolid, huvihariduskeskused, omavalitsused, kutsekoolid jt. Eestis osaleb **Erasmus+ õpirändes 20% kõikidest üldhariduskoolidest**.

Regionaalselt on nii taotlejate kui toetusesaajate jagunemine ebaühtlane, taotlejaid on küll olnud kõikidest maakondadest, aga mitte kõikidest omavalitsustest. Eestis on **30 kooli**, kes on osalemas mõlemas Erasmus+ tegevuses ehk neil on toetus töötajate õpiränneteks ja koordineerivad strateegilist koostööprojekti.

... kuidas loodud kontakti või saadud kogemust pärast õpirännet kasutada/rakendada?

Õpirändejärgsetest aruannetest paistab välja, et **õpikogemuse** jagamine tähendab enamasti mõnda seminari, teabejagamiskeskonda üles laetud materjali või blogikirjutist. Kui aga projektitaotlusest on näha, et on läbi mõeldud, mida täpselt arendada soovitakse, siis on see ka lõpparuandes kirjas.

Enamik, 92% küsitlusele vastanutest väitsid, et rakendavad õpirändes saadud uusi ideid oma igapäevatoos ning 81% julgustavad ka oma kolleege uusi ideid rakendama.

Dokumentide ristanalüüsi tulemusena selgus, et kui küsimus „**Kuidas** loodud kontakti või saadud kogemust pärast õpirännet kasutada?“ pole planeerimise ajal detailselt läbi mõeldud, siis õpirändest tagasi tulles pole enam aega sellega tegeleda.

(Projekti) aruannetes jääb küsimus „Kuidas õpirände tulemusi rakendatakse?“ siiski valdavalt vastamata. Võib-olla sisuline töö lihtsalt ei kajastu aruandes, kuid tõenäolisem on, et küsimus “kuidas?” jääbki rohkem õpirändes käinute endi tasapisi tehtavaks tööks. Aruande eesmärk peaks olema teavitada, millise kompetentsi on üks või teine haridusasutus seoses õpirändega n-ö maale toonud, sest jagatud kogemustest ja sidemetest võiks olla lisaks õpirändes käinutele kasu ka teistele Eesti koolidele.

▼▼ *Kui koolil on juba pikaajaline õpirändekogemus, siis tekib kriitiline mass õpetajaid, kes on õpirändes käinud ja ei karda enam õpirändesse minna.* ▲▲

Kokkuvõtteks

Erasmus+ projektid ei tohiks olla koolile veel üks aeganõudev lisakohustus, vaid stiimul, mis sunnib kõigepealt küsima, **kus on koolil suured mured ja mis võimaldab nende murede lahendamiseks raha taotleda.**

Õpirändeuuring näitas, et kuigi koolid ja õpetajad on õpirändega valdavalt väga rahul, sõltub õpirände tulemuslikkus kooli jaoks palju sellest, kui hästi oskab kool oma vajadusi analüüsida ning kui täpselt planeerib õpirännet oma arenguvajaduste toetamiseks.

Õpirände peamine tulemus peaks olema ikka **õppimine** ja sellest tulenev kvalifikatsiooni tõus, milleks on vaja, et õpetajal oleksid siht ja kõrge motivatsioon **õpirändes**

eeskätt **õppida**. Tulemus, et õpiränne “paneab õpetajal silmad särama”, on oluline, kuid siiski lisatulemus. Uuringu taotluste ja lõpparuannete ristanalüüs näitab, et parimal viisil toimivad koolid, kus õpiände eesmärk on selge ja kus tõepoolest soovitakse mingis konkreetses valdkonnas pädevust kasvatada.

▼▼ *Projektides osalemine aitab kooli mainet tõsta nii KOV kui vanemate silmis, see on üks tunnustus koolile, mis näitab avatust ja uuendusmeelsust.* ▲▲

ARCHIMEDES

Erasmus+